

Lezen en tekst: Matteus 24.45-51

De kerk hoort een veilige plaats te zijn.

Dit kerkgebouw: het dak moet niet instorten, je moet niet over onverwachte drempels struikelen, er moeten geen plekje zijn - uit het zicht - waar mensen begluurd, betast en beschadigd worden. De Open Hof hoort een veilig gebouw te zijn.

Maar de kerk is ook een ander soort bouwwerk, zegt de Bijbel (I Petrus 2.4-5). Gebouwd op Jezus, de levende steen die door God werd uitgekozen.

Kostbaar, maar ook kwetsbaar. *Laat uzelf gebruiken als levende stenen*, zegt Petrus. En dat geeft gelijk aan waar een stukje onveiligheid zit. Want jezelf *laten gebruiken*, daar zijn heel veel mensen door beschadigd.

De kerk is mensen, die relaties met elkaar hebben. En als die relaties niet zijn zoals de relatie vanuit Jezus is, dan stort het dak in en wordt geloven in een goede Vader in de hemel heel moeilijk. Dan struikel je over drempels die je belemmeren in je leven met elkaar. Dan zijn er hoekjes en gaatjes die een leven lang verstopt blijven, maar die ontzettend veel pijn en verdriet verbergen.

De kerk hoort een veilige plaats te zijn. Maar dat is niet vanzelfsprekend.

* * *

Relaties worden onveilig wanneer er over grenzen heen gegaan wordt. Maar wat is je grens? En wanneer ga je over de grens van iemand anders heen? En wat moet je doen wanneer iets niet oké voelt? Soms is het overduidelijk, soms heel subtiel. Een iets te nadrukkelijke hand op je schouder.

Ligt dat aan jou? Stel jij je aan? Bedoelt de ander het misschien alleen maar goed? En terwijl je nog aan het nadenken bent is het al gebeurd. Wie is dan

verantwoordelijk? En hoe kun je daarna weer terug naar een plek waar het wél veilig voelt? Merk je hoe ingewikkeld het soms kan zijn?

Vandaag is het moederdag. Misschien een rare dag om aan dit thema aandacht te geven. Maar eigenlijk ook niet. Een kerkleider uit de derde eeuw, Cyprianus, zei ooit dit: *je kunt God niet als Vader hebben als je de kerk niet als moeder hebt*. Hij bedoelde: een relatie met God ontstaat ergens. De gemeenschap waar mensen samen luisteren naar het Woord van God, de kerk, is waar het nieuwe leven begint. En waar dat nieuwe leven gevoed wordt, en zich ontwikkelt, en weer doorgegeven wordt aan een volgende generatie. Je hebt de kerk nodig, als moeder. En wat is de meest basale rol van een moeder? Veiligheid bieden. Waar dat misgaat, groeit het leven scheef...

En dat wil Jezus niet. Daarom vertelt hij in Matteüs een verhaal dat over de kerk gaat. Een soort gelijkenis. Met als hoofdpersoon iemand die een positie van macht heeft. Iemand die daarom zomaar over de grenzen van een ander kan gaan. En die daarbij ook z'n eigen grenzen uit het oog kan verliezen.

Dit kun je toepassen op allerlei relaties in de kerk, en daarbuiten. Je hebt macht omdat je sterker bent. Omdat je ouder bent. Intelligent. Omdat je een man bent. Een leiderschapspositie inneemt. Een vlotte babbel hebt. Een dominant karakter. Meer vertrouwen geniet. Bewonderd wordt. Heel erg in jezelf geloofd, waar anderen terughoudender zijn. De hulpverlener bent, en de ander hulpvrager. Ga zo maar door. Er is bijna géén relatie in de kerk waar je precies op gelijke voet staat. Er zal bijna altijd iets van rangschikking zijn. Officieel, formeel, of informeel en in de praktijk.

En daarover zegt Jezus: vergelijk dat maar met een situatie waar *een heer iemand aanstelt over zijn huispersoneel*. In die tijd liepen wonen en werken vaak door elkaar heen. Iemand met een groot bedrijf zorgde voor onderdak en voor levensonderhoud voor zijn medewerkers. Het 'huis' was dus het gezin van de baas en alle gezinsleden van de mensen die bij hem werkten en woonden. En

dit geval heeft de baas dus een onderbaas aangesteld, met gezag over en verantwoordelijkheid voor iedereen.

En die baas gaat dan op reis. Zakenreis wellicht. De onderbaas, de manager, blijft achter. En hij heeft macht. En je voelt onmiddellijk al aan: daar zou het wel eens verkeerd kunnen gaan. Want mensen kunnen vaak niet goed omgaan met macht, met ongelijkheid.

Wat Jezus niet zegt, is: *ongelijkheid is fout. Niemand mag boven een ander gesteld worden. Macht is verkeerd.* Nee: de heer zelf heeft je die positie gegeven. Alleen: waartoe? En hoe ga je daarmee om? Bewust? En naar de bedoeling van je meester? *Betrouwbaar en verstandig*, met de woorden van Jezus? Of ga je misbruik maken van je positie? Ga je over de grenzen van een ander heen, en respecteer je niet je eigen grenzen? *Slecht*, zoals Jezus dat noemt?

In relaties is er bijna altijd machtsverschil, dus ook in de kerk. En dat is in principe goed, en belangrijk. Maar het is ook functioneel. Doelgericht. Het is om ervoor te zorgen dat iedereen krijgt waar hij of zij recht op heeft. In dit geval is de dienaar over het huispersoneel aangesteld *om hun op tijd te eten te geven*. Met andere woorden: wat ze nodig hebben om te zijn wie ze zijn, om te kunnen doen waar ze voor zijn, in het huis van hun heer. Op het moment dat ze het nodig hebben. Dus die dienaar die macht heeft moet oog hebben voor de plek en het moment waar degenen die aan zijn zorg zijn toevertrouwd zich bevinden. Hoe kwetsbaarder ze zijn, met hoeveel meer zorg hij ze moet omringen. Hoe zelfstandiger ze worden, hoeveel meer ruimte hij ze moet geven om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.

En Jezus onderstreept, twee keer, de gelijkwaardigheid van de mensen in zijn huis. In de kerk. Er is wel verschil in positie, maar iedereen is uiteindelijk zijn *huispersoneel*. Ze zijn *medediens*, van hoog tot laag. Van iedereen wordt dienst verwacht, aan iedereen worden taken toevertrouwd. En wanneer je

daarvoor *niet* krijgt waar je recht op hebt, dan ben jij niet alleen de dupe, de Heer zelf wordt benadeeld. Precies het tegenovergestelde van wat Hij in zijn huis beoogt.

En op die basis oordeelt hij. Hij zal het zien, wanneer hij komt, en hij zal ondubbelzinnig zijn over wat dat betekent. De slechte dienaar, die zijn positie niet ten goede gebruikt, wordt bestraft en weggezet als *huichelaar*.

Dat woordje *huichelaar*, letterlijk: *hypocriet*, zegt veel. In de taal van de bijbel is dit het woord voor een toneelspeler, een acteur. Als je naar een toneelvoorstelling gaat, kun je zomaar vergeten dat het verhaal niet echt is. De acteur heeft als het ware een masker voor, waar niemand doorheen kijkt. Zo deden ze het ook letterlijk in die tijd. Hij of zij deed zich anders voor dan hij echt was. En niemand had het door.

Dat is ook één van de lastige dingen die met misbruik samengaan. Je kunt het vaak gemakkelijk ontkennen. Je gaat er zelf misschien zelfs in geloven. Dat jij geen dader bent. En dat maakt het voor iemand die er last van heeft nog moeilijker, want is het is soms onmogelijk om te bewijzen dat hier iets misgegaan is. Niemand anders is erbij geweest. Het slachtoffer wordt zelf misschien zelfs onzeker, gaat twijfelen aan z'n eigen gevoel. Of wéét het wel, maar kan er nauwelijks iets mee omdat hij of zij denkt dat hij de enige is die heeft gemerkt wat achter het masker zat, en wie gaat hem geloven...?

Maar het verhaal van Jezus laat er geen twijfel over bestaan. De hypocriet wordt ontmaskerd. De heer komt. En hij ziet wat er werkelijk gebeurd is. En wat Jezus op een andere plek zo heeft gezegd: *het zou beter voor hem zijn als hij met een molensteen om zijn hals in zee werd geworpen dan dat hij ook maar één van deze geringen ten val zou brengen. Let dus goed op jezelf!* Ja, dat zijn best heftige woorden. Maar Jezus is ongekend strijdlustig als het gaat om de bescherming van kwetsbare mensen in zijn koninkrijk. Die moeten veilig zijn. En daar moeten we met z'n allen voor zorgen.

Wat gaat er mis in dit verhaal? Twee dingen noemt Jezus. En ik denk dat ze beiden staan voor grenzen. Die van de ander, en die van jezelf.

Wat is een grens? Iets dat beschermt. Ik citeer nu een artikel van Ferdinand Bijzet. *“Denk maar aan je vel. Die geeft een duidelijk afbakening aan wat van jou is en wat van de ander is. Binnen in je vel ben jij, daarbuiten stopt het jij. God heeft ons gemaakt als individuen met een eigen identiteit. Wanneer je je eigenheid behoudt, dan kom je tot je recht. Grenzen beschermen je identiteit, ze zorgen ervoor dat je kunt zijn wie je bedoeld bent. Ze zorgen dat jij jij blijft, en ik ik. En ze zorgen ook dat we contact kunnen hebben.”*

Laten we eens een experiment doen: leg je handpalm tegen de handpalm van een ander. Je voelt een grens. Je huid: de plek waar jij eindigt en de ander begint. Voor het gedeelte wat van jou is ben jij verantwoordelijk, voor het gedeelte waar de ander begint ben jij niet verantwoordelijk. Als je jeuk op je hand krijgt, zul je zelf moeten krabben. Als de ander jeuk krijgt zal die ander toch echt zelf moeten krabben...

In dit verhaal gaat de slechte dienaar slaan. Hij respecteert niet de grens van z'n mededienaars. Zij mogen niet zijn wie ze zijn. Kon hij maar in hun huid kruipen, dan zou hij ze wel maken zoals hij wil. Maar dat lukt niet, dus hij beukt er maar op los. Hij misbruikt zijn macht en tast hun identiteit aan. In plaats van te geven wat ze nodig hebben, ontnemt hij hen de veiligheid van hun eigen grenzen, waar ze recht op hebben.

En zelf zet hij het op een drinken. In die tijd de meest zichtbare van verslavingen. Alcohol, wat nog altijd grenzen vervaagt. Jezelf laat je gaan, en het beetje geweten dat nog functioneert, omdat je er last van hebt, verdoof je. Als je dronken bent hoef je geen verantwoordelijkheid te nemen voor je gedrag. Jezelf bevredigen voor het lekkere gevoel en achteraf een alibi hebben. *Ja, sorry, meneer de rechter, ik was mezelf niet, het was de drank...*

Jezus heeft een ongekend scherpe blik voor wat ons bedreigt. Ook in de kerk. En hij waarschuwt ervoor. Als er ergens op deze aarde een plek is waar we bewust worden gemaakt van onze kwetsbaarheid, waar we daar ook verantwoordelijkheid voor willen nemen, waar we alles op alles moeten willen zetten om met onszelf en de ander in het reine te komen, en waar we ons stinkende best doen om veiligheid bespreekbaar te maken en te garanderen, dan is het wel de kerk. Veiligheid op allerlei gebied. Lichamelijk, seksueel, mentaal, in machtsverhoudingen, veiligheid om te durven zijn wie je bent, om te kunnen zeggen waar je mee worstelt, om zonde en schuld te mogen belijden en dan met een schone lei te kunnen beginnen. Dit is de plek waar Jezus dat wil bereiken.

En hij belooft zichzelf als een bron van genade waar we elke dag uit kunnen putten. Bereid om te vergeven en met begrip voor de verleidingen waaraan we blootstaan. Hij belooft zijn Heilige Geest als een trooster, als raadgever, als inspirator, als woordvoerder ook, wanneer wij denken dat wij met onze woorden God niet meer kunnen bereiken.

Heb je iets recht te zetten, heb je een patroon te doorbreken? Zoek de hulp die Jezus in deze gemeente geeft. Mensen die niet veroordelen, maar die je willen ondersteunen om meer mens te zijn naar Jezus bedoeling. Worstel je met gevoelens van onveiligheid, heb je ervaringen die je blokkeren, die het vertrouwen bijna onmogelijk maken? Leef je met een geheim waar je niet meer tegen kunt, maar je ook geen oplossing voor kunt vinden? Zet een eerste stap. Laat Jezus je bij de hand nemen, door middel van mensen die hij in deze gemeente heeft gegeven. Je bent niemand tot last. Integendeel, Jezus zegt juist: *iemand die er voor je is op het moment dat je dat nodig hebt, gelukkig de dienaar die daarmee bezig is wanneer zijn heer komt...*